

Dinosaurrede i Gedser

- portugisisk specialitet udstilles i Gedser

Af biolog Octávio Mateus, GEAL- Museu da Lourinhã, Portugal og geolog Elly Andersen, Det Sorte Museum, Gedser

Igennem de sidste 5 år er Portugal for alvor blevet placeret på det palæontologiske verdenskort pga. en række opsigtsvækkende dinosaurfund. Det videnskabeligt set nok mest interessante fund er en meget stor rede med dinosauræg, hvoraf en del udstilles på Det Sorte Museum i Gedser her i sommer.

Området omkring Lourinhã, ca. 50 km nord for Lissabon i Portugal, er et eldorado for palæontologer, der interesserer sig for dinosaurer. Igennem de sidste ca. 20 år er der gjort mange fund af knogler fra dinosaurere, og disse fund udgør i dag ryggraden i GEAL-museets udstilling i Lourinhã.

I 1993 fandt museumsfolkene en meget stor rede med æg fra en theropod (køddædende dinosaur; en af hovedgrupperne inden for dinosaurerne), hvilket siden har gjort museet verdensberømt. Reden har form som en ellipse og er 12 meter lang, og indtil nu er der optalt ca. 100 æg i den. I midten af reden er der ikke kun fundet æg, men også knogler fra fostrene. Omkring halvdelen af reden er eroderet bort, og rent empirisk må det formodes, at reden oprindeligt indeholdt op mod 180 æg.

Et gammelt delta

Bjergarterne i området ved Lourinhã er fra øvre jura (kimmeridgian – tithonian) og på den tid færdedes dinosaurerne i et delta område med masser af småsøer, vandløb og sumpede områder. Fra tid til anden var der små oversvømmelser fra floderne i deltaget og en enkelt af disse oversvømmelser begravede formentlig en dinosaurrede med hele dets indhold under et lag af mudder. Det var måske årsagen til, at vi i dag har en mulighed for at få indblik i dinosaurernes verden.

Museumsfolkene i Lourinhã har nu udgravet reden, men er stadig i fuld gang med præpareringen. Reden er udgravet i blokke og hver blok er indkapslet i polyurethanskum for at undgå, at de går i stykker. To af blokkene er næsten færdigpræparerede og et stort stykke af reden

Alt materiale, der er udgravet sammen med reden, gennemgås minutiøst. Alle fund registreres og opbevares på museet i Lourinhã. (Foto: Forfatteren)

med æg og knogler er udstillet på museet i Lourinhã.

Alt det geologiske materiale i blokkene, som ikke er æg, bliver opløst i en brintoverilte-opløsning, siet gennem sigter, sorteret og mikroskopert! Et kæmpe arbejde, som dog bærer frugt. Blandt de 100 æg var der også fiskeskæl, knogler fra små pattedyr, krokodilleæg, en tand fra en theropod, en kråsesten og en snegl. Disse fund rejser en masse spørgsmål. Er knogleresterne fra de små pattedyr rester fra måltider, som forældredinosaurerne bragte til deres nyklækkede unger eller er det små pattedyr som gik på rov i dinosaur reden? Fiskeskæl – er det rester fra et måltid? Spredt blandt dinosauræggene er der fundet krokodilleæg. Har krokodillerne haft samme adfærd, som gøgen har i dag? Efterhånden, som blokkene med reden præpareres, vil flere fund formentlig komme til og blive brikker i det store puslespil om dinosaurernes adfærd.

Der er flere årsager til, at redefundet i Lourinhã er uhyre vigtigt videnskabeligt set. Det er en af de største og ældste reder fundet indtil nu (ca. 150 millioner år gammel). På det tidspunkt, dinosaurhunnerne lagde æggene i de berømte reder fra Mongoliet og USA, var reden fra Lourinhã allerede fossil og havde været det i adskillige millioner år. Desuden er det den eneste

rede i Europa med fostre og en af de eneste i verden. Og så er den formentlig det eneste redefund efter en theropod overhovedet.

Museet i Lourinhã

Museet i Lourinhã er startet af ægteparret Horácio og Isabel Mateus. De har efterhånden samlet en stor gruppe af frivillige til udgravningerne. Museet arbejder sammen med Universidade Nova i Lissabon og Muséum National d'Histoire Naturelle i Paris. Den ene af forfatterne til denne artikel, Octávio Mateus, har valgt at specialisere sig i dinosaurerne fra Lourinhã.

Det Sorte Museum i Gedser har fået lov at udstille nogle af fundene fra Lourinhã. Museets gæstestilling denne sommer vil derfor blive en udstilling om dinosaurer fra dette område. Ud over redestykket vil det være muligt at se knogler fra fostre og æggeskaller samt knogler fra voksne dinosaurer og andre effekter.

Det Sorte Museum (Lokalgeologisk Samling) ligger i tilknytning til biblioteket på Skolegade i Gedser. Det har åbent på samme tid som dette og har tlf. 53 879 284. I juli måned vil der være ekstraordinært åbent om søndagen. Udstillingen starter den første uge i juni og kan ses til og med oktober 1998. ■